

Редакція:

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

ДСТУ ISO 14020:2003

ЕКОЛОГІЧНІ МАРКУВАННЯ ТА ДЕКЛАРАЦІЇ

Загальні принципи

ПЕРЕДМОВА

1 ВНЕСЕНО: Державний науково-дослідний інститут метрології вимірювальних і управляючих систем (ДНДІ «Система») спільно з Технічним комітетом стандартизації «Управління якістю і забезпечення якості» (ТК 93)

ПЕРЕКЛАД І НАУКОВО-ТЕХНІЧНЕ РЕДАГУВАННЯ: В. Горопацький, канд. фіз.-мат. наук; Т. Комоцька; А. Сухенко (керівник розробки); Ю. Тройнін

2 НАДАНО ЧИННОСТІ: наказ Держспоживстандарту України від 11 червня 2003 р. № 102 з 2004-07-01

3 Національний стандарт відповідає ISO 14020:2000 Environmental labels and declarations — General principles (Екологічні маркування та декларації. Загальні принципи)

Ступінь відповідності — ідентичний (IDT)

Переклад з англійської (en)

4 УВЕДЕНО ВПЕРШЕ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ВСТУП

Цей стандарт є тотожний переклад ISO 14020:2000 Environmental labels and declarations — General principles (Екологічні маркування та декларації. Загальні принципи), який розроблено Технічним комітетом ISO/TC 207 «Екологічне управління», Підкомітетом SC3 «Екологічне маркування».

Технічний комітет, відповідальний за цей стандарт, — ТК 93 «Управління якістю і забезпечення якості».

Стандарт встановлює основні принципи розроблення і застосування екологічних маркувань та декларацій як дійового засобу екологічного управління. Стандарт доповнює і розвиває комплекс стандартів ДСТУ ISO серії 14000, прийнятих в Україні раніше.

До стандарту внесено такі редакційні зміни:

- структурні елементи стандарту: «Обкладинку», «Передмову», «Зміст», «Національний вступ», «Терміни та визначення понять», «Бібліографію» — оформлено згідно з вимогами національної стандартизації України;
- вилучено структурний елемент «Передмову» до ISO 14020;
- долучено структурний елемент «Національний вступ»;
- долучено структурний елемент «Зміст»;
- слова «цей міжнародний стандарт» замінено на «цей стандарт»;
- у розділі «Терміни та визначення понять» після українського терміна в дужках з позначеннями en і ru наведені відповідно англійські і російські терміни-відповідники, а також подано «Національні пояснення», які взято в рамку, щодо визначення деяких термінів у національних стандартах;
- до розділу «Бібліографія» подано «Національне пояснення», яке в тексті стандарту виділено рамкою.

ВСТУП

Екологічні маркування та декларації є одним із засобів екологічного управління, що становить предмет стандартів ISO серії 14000.

Екологічні маркування та декларації надають інформацію про певну продукцію (послугу) стосовно її загальної екологічної особливості, конкретного екологічного аспекту або будь-якої сукупності аспектів. Замовники та потенційні покупці можуть враховувати цю інформацію під час вибору бажаної продукції чи послуги, виходячи з екологічних та інших міркувань. Сподіванням постачальника продукції чи послуги є те, що екологічне маркування чи екологічна декларація відіграватимуть ефективну роль у прийнятті рішень про закупівлю саме його продукції чи послуги. Оскільки екологічному маркуванню або екологічній декларації цей ефект притаманний, то ринкова частка відповідної продукції чи послуги може збільшуватися. Інші постачальники можуть реагувати на це поліпшенням екологічних аспектів своєї продукції чи послуги для уможливлення використання відповідних екологічних маркувань або екологічних декларацій. Це сприятиме зменшенню екологічного тиску, який чинить цей вид продукції чи послуги.

ДСТУ ISO 14020:2003

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

ЕКОЛОГІЧНІ МАРКОВАННЯ ТА ДЕКЛАРАЦІЇ

Загальні принципи

ЕКОЛОГИЧЕСКИЕ МАРКИРОВКИ И ДЕКЛАРАЦИИ

Общие принципы

ENVIRONMENTAL LABELS AND DECLARATIONS

1 СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

Цей стандарт установлює принципи, якими треба керуватися у розробленні та використанні екологічних маркувань та декларацій. Передбачено, що цей стандарт використовуватиметься спільно з іншими застосовними стандартами ISO серії 14020.

Цей стандарт не призначений для використання як нормативний документ для цілей сертифікації та реєстрації.

Примітка. Передбачено, що положення інших стандартів цієї серії є узгодженими з принципами, викладеними в цьому стандарті. До інших стандартів, що зараз входять до стандартів ISO серії 14020, належать ISO 14021, ISO 14024, а також ISO/TR 14025 (див. Бібліографію).

2 ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

У цьому стандарті застосовано такі терміни та визначення понять:

2.1 екологічне маркування (en — *environmental label*, ru — *экологическая маркировка*), екологічна декларація (en — *environmental declaration*, ru — *экологическая декларация*)

Твердження, в якому зазначено екологічні аспекти певної продукції чи послуги.

Примітка. Екологічне маркування чи декларація можуть бути подані у вигляді формулювання, символу чи зображення на етикетці продукції або пакування, в документації на продукцію, в технічних бюлетенях, в рекламних матеріалах тощо

НАЦІОНАЛЬНЕ ПОЯСНЕННЯ

маркування товару

Ідентифікаційна умовна познака на кожній одиниці товару з інформацією відповідно до вимог чинних нормативних документів (ДСТУ 3993-2000 Товарознавство. Терміни та визначення).

Примітка. Згідно з ДСТУ 3966-2000 Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять: маркування (маркувати) — процес (дія) наношення маркування; помаркування (помарнувати) — подія нанесення маркування

2.2 життєвий цикл (en — *life cycle*, ru — *жизненный цикл*)

Послідовні та взаємопов'язані стадії виробничої системи, починаючи від придбання сировини або утворення природних ресурсів і завершуючи остаточним видаленням.

(ISO 14040:1997)

НАЦІОНАЛЬНЕ ПОЯСНЕННЯ

життєвий цикл (продукції)

Сукупність взаємопов'язаних процесів послідовної зміни стану продукції від початку досліджування та обґрунтування розроблення до припинення експлуатації виробу, застосування (зберігання) матеріалу.

Примітка 1. Поняття життєвого циклу продукції стосується всієї сукупності одиниць продукції однієї назви та одного позначення.

Примітка 2. Умовно вважають, що на початкових стадіях життєвого циклу продукція існує як задум, вимоги технічного завдання, розроблювана технічна документація, макети, експериментальні та дослідні зразки тощо.

(ДСТУ 3278-95 Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Основні терміни та визначення).

Примітка. Під «продукцією» розуміються будь-які вироби чи послуги

2.3 екологічний аспект (en — *environmental aspect*, ru — *экологический аспект*)

Елемент діяльності, продукції чи послуг організації, який може взаємодіяти з навколишнім середовищем.

НАЦІОНАЛЬНЕ ПОЯСНЕННЯ

екологічний аспект

Елемент діяльності, продукції чи послуг організації, який може взаємодіяти з навколишнім середовищем.

Примітка. Суттєвий екологічний аспект — це екологічний аспект, який має або може мати значний вплив на навколишнє середовище.

(ДСТУ ISO 14001-97 Системи управління навколишнім середовищем. Склад та опис елементів і настанови щодо їх застосування).

3 МЕТА ЕКОЛОГІЧНИХ МАРКОВАНЬ ТА ДЕКЛАРАЦІЙ

Загальна мета екологічних маркувань та декларацій полягає у тому, щоб передаванням перевірюваної точної та правдивої інформації про екологічні аспекти виробів та послуг сприяти розширенню попиту та постачання тих виробів та послуг, які чинять менший тиск на навколишнє середовище, тим самим стимулюючи використання потенціалу для ринково обумовленого постійного поліпшення екологічних характеристик.

4 ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ

4.1 Загальне положення

Усі принципи, викладені в 4.2—4.10, застосовують до всіх екологічних маркувань та декларацій.

У випадку, коли Інші стандарти ISO серії 14020 містять вимоги, конкретніші за вимоги стандарту ISO 14020, повинні бути дотримані ці конкретніші вимоги.

4.2 Принцип 1

4.2.1 Формулювання

Екологічні маркування та декларації повинні бути точними, перевірюваними, доречними та правдивими.

4.2.2 Особливі міркування

Корисність та ефективність екологічних маркувань та декларацій залежить від того, якою мірою вони передають достовірну та суттєву інформацію про екологічні аспекти певної продукції. Екологічні маркування та декларації повинні містити точну інформацію про екологічні аспекти певної продукції. Фактографічна та технічна основи екологічних маркувань та декларацій повинні уможливлювати їх перевірку. Екологічні маркування та декларації повинні містити доречну інформацію; вони повинні стосуватися лише суттєвих екологічних аспектів продукції чи послуги, пов'язаних з реальними умовами видобування природних ресурсів, виробництва, розподілення, використання або видалення. Основу екологічних маркувань та декларацій треба періодично аналізувати на відповідність новітнім досягненням. Частота збирання інформації має відповідати темпам впровадження новітніх досягнень. Екологічні маркування та декларації повинні бути зрозумілими і не повинні вводити в оману покупця продукції.

4.3 Принцип 2

4.3.1 Формулювання

Розробляння, прийняття або застосування процедур та вимог, пов'язаних з екологічними маркуваннями та деклараціями, не повинні мати на меті або припускати ефект створення додаткових перешкод у міжнародній торгівлі.

4.3.2 Особливі міркування

Для кращого розуміння вищевикладеного принципу треба керуватися положеннями та тлумаченнями Світової організації торгівлі.

5 Принцип 3

4.4.1 Формулювання

Екологічні маркування та декларації повинні базуватися на науковій методології, ґрунтовність та всеохоплюваність якої є достатніми для підтримки твердження і яка уможливорює отримання точних та відтворюваних результатів.

4.4.2 Особливі міркування

Інформація на підтримку екологічних маркувань та декларацій повинна збиратися та оцінюватися з використанням методів, які є визнаними та широко прийнятими в наукових чи професійних дисциплінах або доцільність яких може бути науково доведена в інший спосіб. В усіх можливих випадках необхідно, щоб методи відповідали визнаним стандартам, що мають міжнародне застосування (ними можуть бути міжнародні, регіональні чи національні стандарти), або були неупереджено проаналізованими застосовними у промисловості чи торгівлі методами. Використовувані методи повинні бути прийнятними для твердження і забезпечувати необхідною для підтримки твердження інформацією, яка є доречною, точною та відтворюваною.

4.5 Принцип 4

4.5.1 Формулювання

Інформація стосовно процедури, методології та будь-яких критеріїв, використовуваних на підтримку екологічних маркувань та декларацій, повинна бути у наявності та надаватися на вимогу всім зацікавленим сторонам.

4.5.2 Особливі міркування

Інформація повинна містити основоположні принципи, припущення та граничні умови. Треба, щоб ця інформація була достатньою та розумно всебічною, щоб дозволяти замовникам, потенційним покупцям та іншим зацікавленим сторонам оцінювати та порівнювати екологічні маркування та декларації з погляду наукових принципів, доречності та загальної чинності, а також визначати, чи екологічні маркування та декларації відповідають застосовним стандартам ISO серії 14020. Ця інформація повинна також чітко зазначати, чи екологічне маркування або екологічна декларація є самостійно декларованими екологічними твердженнями, чи ґрунтуються на висновках незалежно проведеного затвердження.

Способи отримання цієї інформації повинні бути відомі замовникам та потенційним покупцям в будь-якому місці пропонування продукції чи послуги. Для забезпечення цього існують різноманітні засоби, що обговорюються в 4.10. Доступність конкретної інформації може бути обмеженою через конфіденційність ділової інформації, права на інтелектуальну власність або аналогічні правові обмеження.

4.6 Принцип 5

4.6.1 Формулювання

Під час розроблення екологічних маркувань та декларацій повинні бути враховані всі доречні аспекти життєвого циклу продукції.

4.6.2 Особливі міркування

Життєвий цикл певної продукції охоплює стадії, починаючи від діяльності, пов'язаної з виробництвом та постачанням сировини, або від утворення природних ресурсів і завершуючи остаточним видаленням. Розгляд життєвого циклу певної продукції дає змогу певній стороні, яка розробляє екологічне

маркування або екологічну декларацію, враховувати певний спектр чинників, які впливають на навколишнє середовище. Поряд з цим розгляд життєвого циклу продукції дає змогу цій стороні ідентифікувати потенційну можливість збільшення одного впливу у процесі зменшення іншого.

Розгляд життєвого циклу певної продукції має сприяти ідентифікації прийнятних та доречних характеристик і критеріїв, пов'язаних з екологічними маркуваннями та деклараціями, або визначенню значущості певного екологічного твердження. Ступінь розгляду життєвого циклу може різнитися залежно від типу екологічного маркування або екологічної декларації, характеру твердження та категорії продукції.

Це не обов'язково означає, що треба проводити саме аналіз життєвого циклу.

4.7 Принцип 6

4.7.1 Формулювання

Екологічні маркування та декларації не повинні перешкоджати впровадженню нововведень, які забезпечують актуальність екологічних характеристик або мають потенціал щодо їх поліпшення.

4.7.2 Особливі міркування

Вимоги доцільно виражати стосовно експлуатаційних характеристик, ніж до конструкційних чи описових характеристик. Цей підхід залишає максимум гнучкості для технічних чи інших нововведень. Треба уникати приписових конструкційних критеріїв або безумовної переваги окремої технології через можливість обмеження або перешкоджання вдосконаленню продукції, яке не впливатиме на відповідність застосовним екологічним критеріям або може значно поліпшувати екологічні характеристики.

4.8 Принцип 7

4.8.1 Формулювання

Будь-які адміністративні вимоги або інформаційні потреби, пов'язані з екологічними маркуваннями та деклараціями, повинні бути обмежені тими, що є необхідними для встановлювання відповідності застосовним критеріям та стандартам щодо маркувань та декларацій.

4.8.2 Особливі міркування

Треба, щоб всі організації, незалежно від їхнього розміру, мали однакові можливості використовувати екологічні маркування та декларації. Цьому не мають перешкоджати зовнішні чинники або вимоги, пов'язані, наприклад, зі складністю процедури, недоцільною інформацією або потребами адміністративного характеру.

4.9 Принцип 8

4.9.1 Формулювання

Процес розроблення екологічних маркувань та декларацій має охоплювати відкрите для участі консультування з зацікавленими сторонами. Треба докладати розумних зусиль для досягнення консенсусу на всіх етапах процесу.

4.9.2 Особливі міркування

Процес розроблення стандартів та критеріїв повинен бути відкритим для всіх зацікавлених сторін. Сторонам необхідно пропонувати брати участь у розроблянні і сприяти їх залученню своєчасним та адекватним повідомленням. Сторони можуть вибирати, яким чином брати участь: або безпосередньо, або в інший спосіб, наприклад, звичайним листуванням або за допомогою електронного зв'язку. Результати опрацювання коментарів та вхідної інформації повинні бути значущими, відбиваючи сутність коментарів та вхідної інформації. У випадку екологічних самодекларацій, що розробляються згідно з ISO 14021, консультаційний процес можна вважати реалізованим під час розроблення зазначеного стандарту.

Примітка. Докладніші рекомендації див. в ISO/IEC Guide 2 та ISO/IEC Guide 59.

4.10 Принцип 9

4.10.1 Формулювання

Сторона, яка робить екологічні маркування та декларації, повинна забезпечувати, щоб інформація про екологічні аспекти продукції, що є суттєвою для екологічного маркування та екологічної декларації, була доступною для замовників та потенційних покупців.

4.10.2 Особливі міркування

Зрештою, результативність екологічних маркувань та декларацій залежить від їх здатності дозволяти замовникам та потенційним покупцям брати на себе відповідальність, на підставі інформаційно обґрунтованого вибору, за екологічні аспекти своїх закупівельних рішень, а також впливати на замовників та потенційних покупців в їхньому виборі продукції. Це, в свою чергу, пов'язане з тим, якою мірою замовники та потенційні покупці сприймають та розуміють надавану інформацію про екологічні аспекти.

Тому сторони, які використовують екологічні маркування та декларації, мають певний стимул і несуть відповідальність за забезпечення своїх замовників та потенційних покупців доступом до інформації, з тим щоб замовник та потенційний покупець могли розуміти значення будь-якого твердження, символу або терміна. Цього можна досягти різноманітними засобами, наприклад, рекламуванням, оформленням пояснювальних стендів в місцях роздрібної торгівлі, запровадженням безоплатних телефонних номерів, а також навчальних програм тощо. Надавана інформація повинна бути доречною та достатньою стосовно характеру та сфери застосування екологічного твердження, яке роблять.

БІБЛІОГРАФІЯ

1 ISO 14021 Environmental labels and declarations — Self-declared environmental claims (Type II environmental labelling)

2 ISO 14024 Environmental labels and declarations — Type I environmental labelling — Principles and procedures

3 ISO/TR 14025 Environmental labels and declarations — Type III environmental declarations

4 ISO 14040 Environmental management — Life cycle assessment — Principles and framework

5 ISO/IEC Guide 2 Standardization and related activities — General vocabulary

6 ISO/IEC Guide 59 Code of good practice for standardization.

НАЦІОНАЛЬНЕ ПОЯСНЕННЯ

1 ISO 14021 Екологічні маркування та декларації. Екологічні самодекларації (екологічне маркування типу II)¹⁾

2 ISO 14024 Екологічні маркування та декларації. Екологічне маркування типу I. Принципи та методи²⁾

3 ISO/TR 14025 Екологічні маркування та декларації. Екологічні декларації типу III³⁾

4 ISO 14040 Екологічне управління. Аналіз життєвого циклу. Принципи та структура

5 Настанова ISO/IEC 2 Стандартизація і споріднені види діяльності. Загальний словник⁴⁾

6 Настанова ISO/IEC 59 Кодекс усталеної практики в сфері стандартизації⁴⁾

¹⁾Стандарт ISO 14021 прийнятий в Україні як ДСТУ ISO 14021-2002 Екологічні маркування та декларації. Екологічні самодекларації (екологічне маркування типу II).

²⁾ Стандарт ISO 14024 прийнятий в Україні як ДСТУ ISO 14024-2002 Екологічні маркування та декларації. Екологічне маркування типу I. Принципи та методи.

³⁾Технічний звіт ISO/TR 14025 прийнятий в Україні як ДСТУ-ЗТ ISO/R 14025-2002 Екологічні маркування та декларації. Екологічні декларації типу III.

⁴⁾ Настанова в Україні не прийнята як національна і чинний документ на цей об'єкт стандартизації відсутній.

Копію міжнародного документа можна отримати в Головному фонді нормативних документів ДП «УкрНДНЦ».

13.020.50

Ключові слова: екологічне маркування, екологічна декларація, загальні принципи.